De oude vissersboten halen de sfeer van vroeger weer naar boven. De vislucht moet erbij gefantaseerd worden

24 uur in... Elburg

Tekst en beeld: Max de Krijger

Klompenpad.

Sfeer in Elburg.

Hanzestadje Elburg lijkt een uit de kluiten gewassen schaakbord, het telt slechts 250 bij 300 meter in omtrek. Toch kun je op deze rechthoek als bezoeker urenlang heerlijk ronddwalen, als een pionnetje op het bord. Wij gaan mee met stadsgids Joke en verlaten daarna de stad voor een ommetje.

De wallen om het stadje, het weidse uitzicht over groene weidevelden, de kleine straatjes vol historie en natuurlijk de haven vol oude vissersboten; het is een stadje dat uit de geschiedenisboeken is geslopen. En dat gevoel is echt compleet wanneer gids Joke IJdens ons op sleeptouw neemt, dwars door en in de stad.

Vuurtoren

De start is bij het museum, een voormalig klooster dat begin vijftiende eeuw is gebouwd. Het oude Elburg werd gebouwd tussen 1392 en 1396, met Jeruzalem als ideaalbeeld; ook de Tempelstad is een rechthoek. De oude stad omarmt ons direct met Vischpoort in het vizier; de enige poort die Elburg nog heeft en die lang geleden als vuurtoren diende om de schepen naar binnen te loodsen. Er hangt nog steeds een bel. Klonk deze in de stad, dan had je vijf minuten de tijd om met gezwinde spoed naar het beurtschip in de haven te gaan. Het voer naar Amsterdam. De sleutelbos van Joke rinkelt wanneer de kazematten worden geopend. Even later lopen we in het donker en tasten ▶

Wandeling over de stadswal.

Hofje in Elburg.

Het oude Elburg werd gebouwd tussen 1392 en 1396, met Jeruzalem als ideaalbeeld

met de handen naar de schietgaten. De vijand was al snel in het vizier. Met zicht op de haven staan we hoog. Vroeger was dit echt een vissershaven, maar die tijd is voorbij. Zeezicht werd polderzicht en de Afsluitdijk maakte van de Zuiderzee het IJsselmeer. De oude vissersboten halen de sfeer van vroeger weer naar boven. De vislucht moet erbij gefantaseerd worden.

Geen vooruitgang

We zijn weer boven water. Een lange rechte straat ligt nu voor ons, met zij aan zij oude panden die niet zijn verknald door 'de vooruitgang' vanaf de jaren vijftig. Prachtig. In die tijd was Elburg straatarm, wat achteraf bekeken de redding was. Geld om huizen op te knappen was er niet en dus bleef het zoals het was. Wel bestond in de jaren vijftig al Monumentenzorg, net als een gemeentebestuur dat graag het authentieke wilde behouden. Het resultaat mag er zijn. Elburg heeft per vierkante meter meer monumenten dan Amsterdam. Hoewel bijna zeventig jaar ouder haalt Elburg (sinds 1233) geen vergelijkbare toeristenaantallen, maar krijgt het niettemin een flink aantal dagjesmensen over de vloer. We horen meer dan eens Gutentag!

Bocht in de straat

Wat een straatjes. Je raakt de oriëntatie kwijt in de kleine Hanzestad. Maar gelukkig is er de gids die het als haar broekzak kent. Steeds weer stoppen en weer door. Omhoogkijken bij de kerk en staren naar de grond bij de winkels, want dan is communicatie te zien uit vervlogen tijden. Tegenwoordig krijg je online reclame voor ogen, destijds kreeg je die informatie onder de voeten geschoven. Stenen voor de winkel vertelden welke handelswaar er te koop was. Een krakeling in de stoep? Hier zat vroeger vast en zeker een bakker. En kijk: een medicijnflesje. Een weegschaal. Een vis. Raden maar.

We lopen verder en gaan het hoekje om, hoe kan het ook anders in deze vierkante stad. Hoewel... deze straat maakt toch echt een flauwe bocht. Het is de Ellestraat, de enige straat in de binnenstad die niet kaarsrecht is. Deze volgde gewoon de kustlijn. Oude boerderijen zijn nu woonhuizen. Elburg telde 83 stadsboerderijen. Weer het hoekje om, eerst een kruidentuin en dan belanden we in de Smedestraat. De naam zegt het natuurlijk al en het geluid ook: sinds 1620 wordt hier bijna onophoudelijk gesmeed. Midden in de week maar zondags niet. Het gebeurt allemaal op de bak die al bijna vierhon-

derd jaar wordt verhit tot 1.600 graden Celsius. Tom Boersma laat zien hoe dat moet. Er is trouwens ook museumsmederij De Hoefhamer.

Muurhuisjes

Via een aantal haakse bochten komen we bij de muurhuisjes. De minder rijk bedeelde Elburgers bouwden hun huizen tegen de stadsmuur aan. Zo konden ze besparen op het bouwen en materiaal, zo herkenbaar in 2022. Een van de huisjes is onderdeel van het museum, de gids heeft de sleutelbos al in handen. Weer terug in het museum kijken we nog even naar de maquette van de stad. Daar liepen we zojuist. Oude schilderijen hangen aan de muur. We kijken ernaar. Eigenlijk is er niet veel veranderd in het middeleeuwse stadje, Elburg is gebleven zoals het was.

Klompenpad

We staan nu aan de start van het Vrijheijtpad, richting buurtschap De Vrijheid. Na een eenvoudige doch voedzame maaltijd gisterenavond, een goede nachtrust en een koffiemoment aan de gracht, ligt negen kilometer Klompenpad voor ons. Even een stukje over de wal en meteen sta je buiten de stad tussen de koeien; een prachtig contrast. Via een paar smalle bruggetjes gaan we op in het buitengebied. Aan de andere kant van de verharde weg lacht de molen ons al toe. Deze Bakkerijmolen biedt een heerlijke tussenstop voordat we aan het tweede stuk beginnen. Met lange lanen op landgoed Schouwenburg, dat dateert uit de zeventiende eeuw. Via een omweg kloppen we weer aan in de oude Hanzestad. ◀

Ga voor meer mooie routes in Hanzesteden naar wandel.nl/routes/hanzesteden.

Hanzestad

Elburg is een Hanzestadje. Dit was van oorsprong een samenwerkingsorganisatie van kooplieden uit Duitse steden rond de Oostzee en aan de Noordzee. Ook Deventer, Zutphen, Doesburg, Harderwijk, Zwolle, Kampen en Hasselt zijn Hanzesteden. In 2023 wordt groots gevierd dat het Hanzeverbond achthonderd jaar bestaat. Op visithanzesteden.nl is informatie hierover te vinden.

Musea
Elburg heeft diverse musea. Botterwerf en museum De Hellege laat de visserijhistorie zien. Museum Elburg toont de geschiedenis in het middeleeuwse klooster. Museum Sjoel Elburg is een verhalenmuseum over het (on)gewone dagelijkse leven van Joodse families die vanaf 1700 in Elburg hebben gewoond. Het nationaal orgelmuseum is ondergebracht in een middeleeuws stadskasteel, dat ooit gebouwd werd voor de hertog van Gelre. De ontwikkeling van het Nederlandse pijporgel vanaf de middeleeuwen tot heden wordt getoond. En er is de expositie 'Zandverhalen'. Het is een van 's werelds grootste indoor zandprojecten. Met zo'n vierduizend kubieke meter zand, tientallen sluisdeuren, oude olijfbomen, botters en beeldhouwwerken, komen de verhalen van onze cultuur van bijbels en botters tot stand. Er is door 24 internationale kunstenaars aan gewerkt.

Uit in Elburg
Elburg telt veel restaurants, die bovendien op prachtige plekken liggen. Met uitzicht op de haven, de gracht of de drukbezochte winkelstraat met eigenzinnige en sfeervolle winkeltjes. Onze koffiestop was bij Brasserie Aan de Gracht, net buiten de stadspoort. Mensen met een beperking doen de bediening, een groot stuk taart werd ons onder de neus gezet.

Harderwijk en Hattem
Elburg ligt tussen Hanzesteden Harderwijk en Hattem. Ook deze steden hebben een leuk centrum dat een bezoekje waard is. In Hattem is outdoorwinkel De Jong de plek waar je de oude wandelschoenen weg kunt gooien nadat er nieuwe zijn aangeschaft.

LAW
Zuiderzeepad Etappe 14 is bijna 20 kilometer lang en gaat van Elburg naar Nunspeet (en vice versa uiteraard). Een rondje IJsselmeer is een verkenningstocht langs de oude Zuiderzee, die door de eeuwen heen zijn stempel heeft gedrukt op de cultuur en economie. Het Westerborkpad is een bezinningsroute die loopt van de Hollandsche Schouwburg, tijdens de oorlog een verzamelplaats voor Joden in Amsterdam, naar het voormalige Kamp Westerbork. Etappe 16 is een aftakking vanaf 't Harde naar Elburg en weer terug. De route telt bijna 18 kilometer.
wandelnet.nl